

လုပ်ငန်းအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်းဆိုင်ရာ သုတေသနဆွေးနွေးပွဲတွင်
ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာမြင့်ထွေး ပြောကြားခဲ့သည့်မိန့်ခွန်း ကောက်နုတ်ချက်

ရုံးအမှတ်(၄)၊ နေပြည်တော်။

၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ (၃)ရက်

- ဒီနေ့အစည်းအဝေးကတော့ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံမှာ research တွေ လုပ်ဖို့လိုအပ်နေတဲ့အတွက်၊ research ဆိုတာ တကယ့် basic research တို့ DMR ကလုပ်နေတဲ့ပုံစံမျိုးမဟုတ်ပါဘူး။ Basic research တွေလုပ်ဖို့ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံမှာ ပိုက်ဆံမရှိဘူး၊ မပေးနိုင်ပါဘူး။ DMR လုပ်နေတာလည်း အခြားအဖွဲ့အစည်းတွေက ပိုက်ဆံတွေရလို့ ထောက်ပံ့မှုတွေရလို့ လုပ်နိုင်တာဖြစ်ပါတယ်။
- ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံမှာ လုပ်ရမှာက operational research, implementation research လုပ်ပါ။ ရတဲ့ research ကို ချက်ချင်းပြန်သုံးသပ်ရပါမယ်။ Research လုပ်ဖို့အတွက် နိုင်ငံတော်အစိုးရ က ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနကို ဒီနှစ်အတွက် ကျပ်သန်း(၁,၀၀၀) ချထားပေးပါတယ်။
- ဒီလိုလုပ်တဲ့အခါမှာ ကျွန်တော်တို့က တကယ့် research, pure research method အတိုင်း အတိအကျလုပ်မယ်။ Ethical Review Committee (ERC) ဖြတ်တာတို့ မလုပ်တော့ဘဲ လိုအပ်မှ သာလျှင် ERC ကိုဖြတ်မယ်။ ဒါတကယ့် လက်တွေ့အသုံးချသုတေသနဖြစ်တဲ့အတွက် အရမ်း မလုပ်ဘူး ဒီနှစ်တွေမှာ၊ နောက်နှစ်တွေ နှစ်တွေကျရင် နည်းနည်းလေး stringent ဖြစ်မှာဖြစ်ပါတယ်။
- ကျွန်တော်တို့ ဒီနှစ်မှာ sport research လည်းလုပ်တော့မှာဖြစ်ပါတယ်။ Sport နဲ့ပတ်သက်ပြီး research ဆိုတာက လွှတ်တော်မှာလည်း ပြောထားပါတယ်။ တစ်နိုင်ငံလုံးအနေနဲ့ ကျွန်တော် national seminar on promoting sports and physical education လုပ်မယ်။ အဲဒီမှာလည်း research တွေအကုန်လုပ်တော့မယ်၊ ဘာလို့နိုင်လဲ၊ ဘာလို့ရှုံးလဲကအစ ပါမှာဖြစ်ပါတယ်။
- နောက်တစ်ခါ clinical research တွေ လုပ်ပါမယ်။ Clinical အပိုင်းမှာ clinical research တွေ လုပ်တဲ့အခါမှာ နည်းနည်းလေး stringent ဖြစ်ရပါမယ်။ ICH-GCP guideline International Committee of Harmonization-Good Clinical Practice လုပ်ရပါမယ်။ ဒါတွေက ကျွန်တော်တို့ DMR နဲ့ ပေါင်းပြီးလုပ်မှာပါ။ ကျွန်တော်တို့က ဒီဘက်ကတော့ implementation research ဖြစ်တဲ့အတွက် ဒီဘက်အပိုင်းမှာ ကိုယ့်ဟာကို လုပ်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။

- နောက်တစ်ချက်က များသောအားဖြင့် implementation research မှာ qualitative method တွေသုံးပါတယ်။ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်(ကျန်းမာရေးလူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်) အနေနဲ့ general trend ကို ပြောပါမယ်။ ပြီးမှသာလျှင် specific workshop လေးတစ်ခု ဆက်လုပ်ပေးမှာဖြစ်ပါတယ်။ Technical workshop နည်းနည်းနဲ့ ဒါကတော့ very generally ပြောမှာဖြစ်ပါတယ်။
- ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်(ကျန်းမာရေးလူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်) ပြောပြီးလို့ရှိရင် ကြည့်မယ်။ နောက်နည်းနည်းလောက်ပြင်ပြီးတော့ ကျွန်တော်တို့ website မှာ တင်ပါမယ်။ Website မှာ A ကနေ Z ထိရှိပါတယ်။ R နေရာမှာတင်ပါမယ်။ ကျွန်တော့်မှာလည်း power point တွေ (၉၀) လောက်ရှိပါတယ်။ different topic တွေရှိပါတယ်။ အဲဒါတွေလည်း ကျွန်တော်ပြန်ကြည့်ပြီး edit လုပ်ပြီး အကုန်တင်မှာဖြစ်ပါတယ်။
- အဲဒါအပြင် clinical research လည်းတင်ပါမယ်။ ဆိုလိုတာက မြစ်ကြီးနားမှာရှိတဲ့ ဆရာဝန်က ရန်ကုန်မှာရှိတဲ့ cardiologist ကပြောတာလည်း သူတို့ကအကုန်သိမယ်။ ဒီမှာလည်း ကျွန်တော်တို့လုပ်တဲ့ဟာတွေကို နယ်ကတိုင်းဒေသကြီးဦးစီးမှူးတွေ အကုန်သိမယ်။ တစ်ခုပဲရှိပါတယ် website မှာတင်တဲ့အခါ ဘာလုပ်ရမလဲဆိုရင် ကိုယ်က draft ဆိုတဲ့ စာလုံးကို သုံးလိုက်မယ်။ ဝိနည်းလွတ်တယ်။ မှားသွားရင်လည်း လက်ခံပါတယ်။
- အဲဒီတော့ ဘယ်သူပြောတာလည်း၊ ဘယ်နေ့ကပြောလဲ၊ power point တွေတင် နောက်ဆုံးမှာတော့ reference ထည့်ရပါမယ်။ reference မထည့်ရင် တရားလာစွဲနိုင်ပါတယ်။ Reference ထည့်ပြီးကူးချတာကို ဘာမှမပြောဘူး။ reference က (၁၊ ၂၊ ၃၊ ၄၊ ၅) ပေါ့။ နောက်ပြီးတော့ further reading (၁၊ ၂၊ ၃) ထည့်ထားလိုက်မှာဖြစ်ပါတယ်။
- ဒီဟာက ဘယ်လောက်အကျိုးရှိမလဲ၊ MPH ကျောင်းသားတွေ အကျိုးရှိမယ်။ အခြား reference တွေ၊ INGO ကလူတွေအကုန်လုံး အကျိုးမှာဖြစ်ပါတယ်။ This is the only method by which we can disseminate the knowledge. အဲဒီ website ကြီးကို DyDG တို့လုပ်နေတယ် ထည့်တော့မယ်။ ကျွန်တော်ကလည်း အလွန်အလုပ်များတဲ့အတွက် ကျွန်တော်ဟာတွေက အဆင်သင့်ရှိပါတယ် မထည့်နိုင်ဘူး။ တစ်ခုပြီးတစ်ခု ကျွန်တော်ပေးတော့မှာဖြစ်ပါတယ်။
- ကျွန်တော်တို့မှာ programme တွေက project တွေ (၄၀)လောက်ရှိပါတယ်။ Programme တစ်ခုရဲ့အဓိကက ဘာလဲဆိုတော့ they must achieve their own objectives but in the

most effective and efficient manner. ပိုက်ဆံကို တစ်ရာမသုံးပဲနဲ့ (၅၀)နဲ့ရနိုင်မလား၊ တစ်သောင်းမသုံးပဲနဲ့ (၅,၀၀၀)နဲ့ပဲရမလား။ ဒါနဲ့မပြီးသေးဘူး လုပ်လို့ရှိရင် ကိုယ်လုပ်တဲ့ impact ဟာ အကျိုးရှိလား/မရှိလား၊ အဲဒါ effective ပဲ၊ အဲဒီနှစ်ခုကို ကြည့်ရမယ်။ Most effective and most efficient ဖြစ်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။

- ကျွန်တော်တို့ programme တွေ TB ၊ malaria ၊ HIV ရှိပါတယ်။ Global Fund ကလည်း တစ်ခါတည်း ပိုက်ဆံတွေသန်းချီပေးထားပါတယ်။ ဒါတွေဟာ တကယ်ပဲအကျိုးရှိသလား၊ အကျိုးရှိသင့်သလောက်ရှိလား။ အောင်မြင်တယ်၊ အောင်မြင်တယ်ပြောတယ်၊ မှန်ပါတယ်၊ ATM အောင်မြင်နေပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ဒီပိုက်ဆံကို most efficient method နဲ့လုပ်ရင် ဒါထက်ပိုအောင် မြင်ပါမယ်၊ အောင်မြင်တာကို maintain လုပ်ဖို့ ခက်ခဲပါတယ်။
- ATM programme manager တို့ အခြား program တွေကလည်း maintain လုပ်ဖို့က ခက်ခဲပါတယ်။ ခက်သော်ငြားလည်းလုပ်ပါ၊ ပံ့ပိုးပေးပါမယ်။ ကျွန်တော့်ကိုမေးမယ် if I will be a programme manager ဆိုရင် ကျွန်တော်သည်သာ HIV ရဲ့ programme manager ပဲဖြစ်ဖြစ်၊ TB ရဲ့ manager ပဲဖြစ်ဖြစ် ဖြစ်မယ်ဆိုရင် ကျွန်တော်က ဘာလုပ်မလဲဆိုတော့ introspection လုပ်ကိုလုပ်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။
- ကျွန်တော်က ကိုယ့်အောက်မှာရှိတဲ့ ကိုယ့်လက်ထောက်ဆရာဝန်ပဲဖြစ်ဖြစ်၊ AD ပဲဖြစ်ဖြစ် administrative and financial staff ပါရမယ်။ အဲဒါ introspection အမြဲကြည့်ဖို့မဟုတ်ပါဘူး၊ (၂)လတစ်ခါ (၃)လတစ်ခါလောက်ပြန်ကြည့်၊ ကိုယ်လုပ်ထားတဲ့ program ကြီး၊ ကျွန်တော် လုပ်တဲ့ program ကြီးသည် ok လား၊ မ ok ဘူးလား၊ ဘယ်နေရာမှာ hitches တွေ၊ ဘယ်နေရာမှာ ditches တွေရှိသလဲ၊ အဲဒါပြန်ကြည့်စေချင်ပါတယ်။ ဒီ introspection က လုပ်ကိုလုပ်ရပါမယ်။ Self evaluation သဘောမျိုးပေါ့၊ အဲဒါတွေကို လုပ်ဖို့လိုပါတယ်။ ကျွန်တော်သာ programme manager ဆိုရင် အဲဒီလိုလုပ်မှာဖြစ်ပါတယ်။
- ကျွန်တော် WHO မှာ DPM လုပ်တုန်းကလည်း ပြန်ကြည့်ပါတယ်။ ကိုယ်လုပ်တာ ဟုတ်လား/ မဟုတ်လားဆိုတာ ပြန်တိုင်ပင်ပါတယ်။ ဘာကြောင့်ဒီလိုလုပ်ရလဲဆိုတော့ one sided view may be insufficient and incomplete. ကျွန်တော်အမြဲတမ်းပြောပါတယ် လူတွေတောင် ပြောကုန်တော့မယ်၊ ဒီမှာကြည့်ရင် ကျွန်တော်ဒီဟာကြည့်ရင် လက်ကိုင်ကျွန်တော့်ဆီမှာ ရှိပါတယ်၊ အခြားလူဖက်ကကြည့်ရင် လက်ကိုင်မရှိဘူး၊ နှစ်ယောက်စလုံး မှန်ပါတယ်။ ဆိုလိုတာက

ကျွန်တော်သာ ကျွန်တော်လုပ်တာကို ကြည့်ပြီးဆုံးဖြတ်ရင် ကျွန်တော်မှားနိုင်တယ်ဆိုတာ I have to consider the view point from other perspective and other person ကြည့်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

- နောက်တစ်ချက်က program manager တစ်ယောက်က သူ့ program အောင်မြင်ဖို့အတွက် ကို “what are the facilitating factors that can lead to success of the program? What are the retarding factors that will slow down the program?” ဒါအကုန်ကြည့်ရပါမယ်။ ကြည့်တော့မှ facilitating ဖြစ်တဲ့ factors ကို ပိုအားပေး retarding or hindering factors ကို နည်းနည်းလျှော့အောင် လုပ်ပေးစေလိုပါတယ်။ လုပ်တဲ့အခါမှာလည်း holistic approach နဲ့ ကြည့်ရမယ်၊ system approach ၊ system thinking နဲ့ကြည့်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။
- ဘာကြောင့် system approach, system thinking နဲ့ကြည့်ရမှာလည်းဆိုတာက ဆရာတို့လုပ် တဲ့ program မှာ ဘေးနားမှာ အခြား program တွေရှိပါတယ်။ There are many factors or many actions or activities of other program can influence your program အကုန်လုံး ကြည့်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။
- အဲဒီတော့ system approach၊ system thinking နဲ့လုပ်ရပါမယ်။ ကြည့်မယ်ဆိုရင် program တစ်ခုကို များသောအားဖြင့် ကျွန်တော်တို့လူတွေက technical တွေပဲကြည့်လို့မရဘူး။ Management perspective, administrative perspective, financial, logistics အကုန် ကြည့်ရမယ်။ ကျွန်တော် ဘယ်လိုပြောချင်လဲဆိုတော့ in each program, management, administrative, financial technical and logistic issues, all are of equally importance. Technical တစ်ခုတည်းအရေးကြီးတာမဟုတ်ပါဘူး။
- ကျွန်တော်တို့ဝန်ထမ်းတွေမှာ ကြည့်မယ်ဆိုရင် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ထမ်းတို့၊ စီမံခန့်ခွဲရေးဝန်ထမ်းတို့ သူတို့ကလည်းအရေးကြီးပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့က သူတို့ကို အရေးမကြီးဘူးထင်လို့မရပါဘူး။ ဆေးရုံတစ်ရုံမှာ အပေါက်စောင့်ကနေ၊ ဓါတ်လှေကားစောင့်ကနေ၊ ဆေးရုံအုပ်ကြီးထိ အရေးကြီး ပါတယ်။
- ကျွန်တော်တို့ဝန်ကြီးဌာနက ကျွန်တော်အပါအဝင် ဒီဝန်ကြီးဌာနမှာလုပ်တဲ့ ဝန်ထမ်းအားလုံး သည် အငယ်ဆုံးကနေ အကြီးဆုံးထိ equally important ၊ သူ့အလုပ်နဲ့သူ ပေးလုပ်နေတယ်။

ကျွန်တော်တစ်ယောက်တည်း တော်လို့မရပါဘူး၊ PS တစ်ယောက်တည်း တော်လို့မရပါဘူး၊ DG တစ်ယောက်တည်း တော်လို့မရပါဘူး၊ အကုန်လုံးက လုပ်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။

- ဒီ issue တွေကို လုပ်တဲ့အခါမှာ implementation research လုပ်ရင် ကျွန်တော်တို့သိပြီ။ What are the weakness in management, weakness in administration, weakness in finance အကုန်လုံးတွေပါမယ်၊ strong point လည်းတွေ့မယ်၊ weak point လည်းတွေ့မယ်။ အဲဒါတွေက ဒီလို implementation research လုပ်ခြင်းအားဖြင့် ကျွန်တော်တို့ဝန်ထမ်းတွေရဲ့ critical thinking skill, analytical thinking skill, epidemiological thinking skill အကုန်လုံး တက်လာမှာဖြစ်ပါတယ်။ နောက် lateral thinking skill တက်လာပါမယ်။ ဒီ implementation research ဆိုတာ တကယ့်ကို အခက်ကြီးမဟုတ်ပါဘူး။ တကယ်တော့ implementation research သည် it will provide the most desirable and most likely answer to improve your program ပါ။ အဲဒါကြောင့် လုပ်ရခြင်းဖြစ်ပါတယ်။
- Implementation research လုပ်လို့ရှိရင် တကယ့်တကယ်ကတော့ ဘာကြောင့်ဖြစ်လဲ၊ ဘာတွေလဲ၊ ဘယ်မှာဖြစ်လဲ၊ ဘယ်အချိန်မှာဖြစ်လဲ၊ if or, if not ဒီအဖြေတွေ အကုန်ထွက်ပါမယ်။ အဲဒါကြောင့် ဒီအစည်းအဝေးကို ခေါ်ခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ ခေါ်တာလည်း ကျွန်တော့်ဆီမှာ ပိုက်ဆံရှိတော့ ဒီပိုက်ဆံကိုမသုံးရင် ကျွန်တော်မှာတာဝန်ရှိတာပေါ့။ အစိုးရပေးထားတဲ့ သန်းတစ်ထောင်ရှိပါတယ်။ အဲဒါကိုအခုတော့ တော်တော်များလုပ်နေပါပြီ၊ research လုပ်ဖို့ တင်ထားတဲ့ဟာတွေလည်းရှိပါတယ်။ Implementation research ကို just to refresh your memory ပါ။ ကျွန်တော်တို့ အဲဒါကို DMR နဲ့တွဲပြီးတော့ လုပ်ပေးမှာဖြစ်ပါတယ်လို့ ပြောကြားရင်း နိဂုံးချုပ်ပါတယ်။

အခမ်းအနားတက်ရောက်သူများစာရင်း -

- အမြဲတမ်းအတွင်းဝန်
- ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်များ
- ပါမောက္ခချုပ်များ
- ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်များ
- ညွှန်ကြားရေးမှူးများ
- ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးများ
- ဦးစီးဌာနများမှ တာဝန်ရှိသူများ

- မြန်မာနိုင်ငံမိခင်နှင့်ကလေးစောင့်ရှောက်ရေးအသင်း ဥက္ကဋ္ဌ
- မြန်မာနိုင်ငံဆရာဝန်အသင်း
- ဆေးရုံအုပ်ချုပ်မှုပညာအဖွဲ့ငယ်မှ တာဝန်ရှိသူများ။

(ဤမိန့်ခွန်းသည် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး၏လက်ရေးမူမှ ပြန်လည်ရိုက်နှိပ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။)